

Un pla pioner adapta l'atenció geriàtrica a les voluntats de cada persona gran

Residències a mida

VICENÇ LLURBA

A la residència de Flix, a la Ribera d'Ebre, s'esforcen perquè els residents mantinguin les seves aficions i en gaudeixin

ESTEVE GIRALT
Amposta/Flix

Poder anar a dormir més tard per seguir el programa de ràdio o televisió preferit o decidir l'hora de llevar-se, si més d'hora o més tard; poder mantenir les aficions; tenir més intimitat per atendre les visites o intervenir en els plats de la pròpia dieta. Sobre el paper, petites decisions, canvis en el dia a dia que a la pràctica, asseguren els experts, determinen el nivell de felicitat i benestar dels més grans en una residència. Amb la voluntat d'implantar un nou model d'atenció geriàtrica centrada en la persona, el Consorci de Salut i Social de Catalunya (CSC) ha posat en marxa un programa pilot en sis residències públiques catalanes.

"No estem tractant amb mobles, tractem amb persones, i cada persona és un món", adverteix Jaume Vidal, director de la residència d'Amposta (Montsià). El centre ha rebut amb entusiasme el programa. Fins ara, la majoria de peticions dels usuaris estan vinculades a la gastronomia. "És un dels últims plaers que els queden a la vida", destaca Vidal.

La història de vida, aficions i desitjos de cada avi passen per davant dels horaris i les normes del centre

Els residents han demanat, sobretot, plats tradicionals que assaborien a casa com l'arròs amb col i fesols o la rostida.

"Som una família, el tracte és fabulós, però el menjar no és bo", lamenta la Tomasa, asseguda a la seva habitació, gaudint de la tele. "M'agrada ser aquí després de la fisioteràpia, sola però amb la porta oberta, que m'assabento de tot", diu. La residència ha començat a treballar a fons a la cuina. "Ens fan les seves propostes i les intentem introduir, mantenint l'equilibri, adaptant-les a les dietes, siguin baixes en sal o per a diabè-

tics", explica Núria Chapa, la dietista de la residència.

Paquita Bel, de jove empleada en una sastreria, continua cosint, ara per afició i per apedajar les camises i pantalons d'en Cándido, el seu marit. En una altra residència, a la de Flix (Ribera d'Ebre), dirigida per Ingrid Roca, coordinadora del model d'atenció personalitzada del CSC, fan tot el possible perquè els residents continuïn xalant amb les seves aficions. Agustí Torres, entusiasta de les infusions, conrea el seu llorer. Margarita Quintana, aficionada a la costura, té la seva màquina de cosir a l'habitació, com

d'altres residents, com l'Anna Carranza, hi tenen el seu ordinador, personal. "Tenim en compte la seva història de vida, desitjos i preferències; creem espais on puguin estar com a casa i fer un dinar amb la seva família si així ho volen", exemplifica Roca.

Per poder implantar el model és clau formar bé abans el personal i conscienciar tota la residència, de la direcció als auxiliars d'infermeria o el personal de neteja. Un dels valors que més es té en compte és el de la intimitat. "El cuidador ha d'entendre que la seva feina no consisteix a donar de menjar o mantenir la higiene; es tracta d'individualitzar quin tractament i atenció necessita i prefereix cadascú, en lloc de fer-ho en sèrie, en base a l'organització del centre", destaca el doctor José Augusto García Navarro, director del CSC.

Un dels grans reptes del programa és adaptar l'entorn, molts cops massa fred, d'una residència a les necessitats, capacitats i circumstàncies de cada persona gran. "L'objectiu és que se sentin com a casa seva, però de veritat", afegeix Roca. Tot es té en compte, des de les estovalles al menjador, que fuig de la imatge hospitalària, a la forma en com interactuen els residents en funció de les seves diferents capacitats i limitacions. "Ens hem de situar a nosaltres mateixos amb 85 anys. Què voldrem? Una atenció personalitzada, que ens permetin mantenir els nostres contactes, aficions o amistats. És una exigència. No pot ser que s'obligui per exemple les persones grans a anar a dormir o a llevar-se a una hora determinada", afegeix el doctor García Navarro.

A Amposta han donat resposta a una petició que, d'entrada, va sorprendre molt. "És un senyor, dels més joves de la residència, que ens va expressar el seu interès per satisfer les seves necessitats sexuals," explica el director del centre. Un servei de transport adaptat coordinat per la residència permet donar resposta, sempre que és possible, als desitjos d'aquest usuari. Entre les prioritats del nou model hi ha el no tallar de socarrel amb la vida que es portava fora de la residència.●

"El canvi fonamental és de mentalitat i actitud"

■ El Consorci de Salut i Social de Catalunya (CSC), organisme sense afany de lucre, vol que el nou model d'atenció geriàtrica centrada en la persona vagi molt més enllà dels sis centres que l'han començat a implantar des de fa cosa d'un any de forma voluntària. "El canvi fonamental és el de l'actitud de tots nosaltres; el gran impediment per desenvolupar-lo no és econòmic, està en la mentalitat de cadascú", afirma el doctor José Augusto García Navarro (CSC). No és fàcil canviar la manera de funcionar de residències que gestionen recursos humans i materials per atendre a desenes d'avis, amb nivells a vegades molt diferents de dependència. "És un camí sense retorn", insisteix García. "Volem obrir camí, que sigui un canvi de cultura, que tothom conegui que el model social ha de canviar", destaca Ingrid Roca, la coordinadora del nou pla. Catalunya és un dels països pioners a Europa en l'atenció geriàtrica.

LLETRA
PETITA

Magí
Camps

Entre la transgressió i l'espifiada

El català que es fa servir al nostre teatre avança amb una sabata i una espadanya. Amb la sabata de la feina ben feta quan l'autor o el traductor s'hi trenca les banyes per aconseguir un llenguatge que l'encerti en l'oralitat fresca i versemblant dels personatges, és a dir, en el registre; i amb l'espadanya dels serrells que queden sense esmenar i que no aporten absolutament res a l'obra.

Quan la llengua oral vol reflectir els àmbits col·loquial i argòtic, ha de ser la més transgressora, la més propera a la parla del carrer, però també la més creativa. Aquí, molts autors i traductors (a partir d'ara, els creadors) l'encerten de ple. On rau aquesta excel·lència? Doncs que un personatge pot deixar anar un vulgarisme, un castellanisme o una fonètica expressament arrossegada sense que la qualitat lingüística i la versemblança global se'n ressentin. Per què? Perquè tota la resta està cuidada al màxim.

El problema ve quan el text dels creadors no el revisa cap especialista en llengua. I llavors s'hi escapen misèries que aconsegueixen justament l'efecte contrari quan parem l'orella. Recordo un monòleg en què l'actriu

Consell per a dramaturgs i per a correctors: deixeu que l'altre també faci la seva feina

feia servir durant tota l'obra la forma incorrecta *pakistanis* en lloc de *pakistanesos*. Ella mateixa n'havia fet una traducció fresca, però va faltar que hi passés després l'ull de l'especialista. Allò no era una transgressió que busqués cap efecte dramàtic, era, ras i curt, una espifiada. El corrector hi hauria netejat aquestes foteses sense importància, que, en canvi, xerriquen innecessàriament en l'orella de l'espectador i esguerren la funció.

En altres casos, és el corrector qui es passa de frenada i, amb el ribot uniformador, fa que acabin parlant igual una professora universitària, un pinxo de barri i una malalta de la tecnologia. De segur que ha estat l'excés de ribot el que ha alimentat la malfeina del gremi dels dramaturgs, i és per això que ara fugen quan se'ls acosta un corrector.

Cal trobar-hi el punt just: els creadors han de ser conscients que no són infal·libles, i els correctors han de saber molt bé quina mena de text tenen entre les mans. Si un perdonavides diu *averiguar*, potser el més adequat no és que es canviï per *esbrinar*. Entre el castellanisme innecessari i el mot normatiu li poden fer dir *descobrir* o *trobar*, que de segur que fluirà sense que ningú hi pari esment.

Correctors: no menyspreu la feina dels creadors. Creadors: no menyspreu la feina dels correctors. Si som capaços de trobar l'equilibri, el teatre i la llengua en sortiran guanyant.